

POLITINĖ IR SOCIALINĖ PARTIZANŲ KOVOS REIKŠMĖ

Lietuvos okupacinės valdžios visiškai nepripažino du visuomenės sluoksniai: išeivija ir partizanai. Priverstinėje emigracijoje atsidūrę Lietuvos patriotai kėlė laisvės bylą tarptautinėse organizacijose. Partizanai, 1949 02 16 Deklaracijoje paskelbę, kad okupuotoje Lietuvoje aukščiausiu tautos politiniu organu yra LLKS Taryba, prisidėjo prie išeivijos pastangų tarptautinėje plotmėje išlaikyti Nepriklausomos valstybės įvaizdį.

Pasipriešinimas didele dalimi prisidėjo prie to, kad 1945 03 03 JAV valstybės sekretorius paskelbė pareiškimą apie tai, kad JAV tebelaiko Estiją, Latviją ir Lietuvą nepriklausomomis valstybėmis.

J.Lukšos per geležinę uždangą išvežti partizanų dokumentai parodė pasauliui ne tik lietuvių ryžtą, bet ir perspėjo apie pavojų visai žmonijai: „...bolševizmas pasiruošęs pasaulio civilizaciją, kultūrą ir krikščionybę sunaikinti.“

1949 m. JAV atstovų rūmuose plačiai komentuojant įvykius Lietuvoje, Iliojaus valstijos atstovas Morton Gorski pareiškė: „Lietuvių tauta trokšta laisvės ir ji tam turi teisę.“

[...]

Partizanų pasipriešinimas sugriovė sovietinės propagandos skleidžiamą mitą apie savanorišką Lietuvos įsijungimą į Sovietų Sąjungą ir atpirko Lietuvos vyriausybės ir kariuomenės neveiklumą, nepasipriešinimą 1940 m. sovietinėms įguloms aneksuojant Lietuvą.

[...]

Partizanų spauda buvo vienintelis tautos dvasios puoselėjimo šaltinis. Partizanų pasipriešinimas kaimų kolonizavimui ilgam išlaikė patriotiškus kaimus. [...]

Partizanų kovos žymiai sumažino Lietuvos rusifikavimą. Partizaninis karas Lietuvoje truko dešimtmetį, tuo tarpu Latvijoje ir Estijoje jis užgeso maždaug per trejus metus. Palyginus šių trijų valstybių tautinę gyventojų sudėtį matome, kad Estijoje estai sudaro 62 proc. gyventojų (rusų yra 32 proc.), Latvijoje latvių tėra tik 52 proc. (2/3 likusių gyventojų yra rusai), o Lietuvoje gyvena 80 proc. lietuvių. Imigracija į Lietuvą paspartėjo tik 1958 m., kai baigėsi partizaninės kovos.

Lyginant su Latvija ir Estija matyti, kad net praėjus dešimtmečiui nuo kolchozų įkūrimo Lietuvoje valstybiniai ūkiai tiekė vos 40 proc. mėsos ir pieno produktų (Latvijoje – 50 proc., Estijoje – netoli 60 proc.). Tai irgi buvo aktyvaus partizanų priešinosi ūkių sukolektyvinimui pasekmė.

Tuo pačiu reikia pripažinti, kad dvidešimties tūkstančių geriausiųjų Lietuvos vyrų žuvimas iš esmės pažeidė tautos genofondą, pakeitė jį atsargesniųjų ir prisitaikiusiųjų naudai.

Gaškaitė N., Kuodytė D., Kašėta A., Ulevičius B. *Lietuvos partizanai 1944–1953 m.*, Kaunas: Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga, 1996, p. 443–445.